

Περιεχόμενα

Πρόλογος, Δημήτρης Οικονόμου	17
Προοίμιο	23
Εισαγωγή	27
1 Χρονικό: Από το 1942 μέχρι σήμερα	41
Πρόλογος	42
Το χρονικό	42
Επίλογος	55
2 Έννοιες: Τι θα πει «βάζουμε τάξη στον χώρο»;	57
Πρόλογος	58
2.1 Η ανάγκη εννοιολογικής σαφήνειας	60
2.2 Τι γράφουν τα λεξικά για την έννοια του σχεδιασμού;	66
2.3 Μια προσωπική εξελικτική προσέγγιση	70
2.4 Χωροταξία και περιφερειακή πολιτική	78
2.5 Πολεοδομικός και χωροταξικός σχεδιασμός	81
2.6 Η άποψη των νομικών	84
2.7 Νεολογισμοί: Χωρικός και στρατηγικός σχεδιασμός	87
Επίλογος	93
3 Ανασυγκρότηση: Τα δύσκολα χρόνια (1945-1960)	95
Πρόλογος	96
3.1 Κωνσταντίνος Δοξιάδης	97
3.2 Μεσοπόλεμος και δεκαετία του 1940	99
3.3 Το θεσμικό πλαίσιο του Μεσοπολέμου	107
3.4 Αναπτυξιακή πολιτική	110
3.5 Ο διάλογος για τις αναπτυξιακές προτεραιότητες	111
3.6 Πενταετή αναπτυξιακά προγράμματα	118
3.7 Πολεοδομία – χωροταξία	121
3.8 Διοίκηση και πληθυσμός	126
Επίλογος	128
4 Η πρώτη σπορά και οι ρίζες: Πολεοδομία, οικονομικός προγραμματισμός, περιφερειακή ανάπτυξη	129
Πρόλογος	130
4.1 Περιφερειακή ανάπτυξη και πολιτική	131
4.2 Βαθμιαία ώσμωση «σχεδιασμών» ή κατακερματισμός αρμοδιοτήτων;	137

4.3	Οικονομική και χωρική οργάνωση	138
4.4	Βιομηχανία και κίνητρα	143
4.5	Πληθυσμός και μετανάστευση	149
4.6	Διοίκηση	150
4.7	Χωροταξία και διιστάμενες απόψεις	152
4.8	Δίκτυο αστικών κέντρων	155
4.9	Πολοδομικές, χωροταξικές και αναπτυξιακές μελέτες	158
4.10	Έρευνα και εκπαίδευση	162
	Επίλογος	167
5	Περιβάλλον: Ευλογία και απειλή για τη χωροταξία;	169
	Πρόλογος	170
5.1	Διεθνείς εξελίξεις, συμβάσεις και εκθέσεις διεθνών οργανισμών	171
5.2	Ευρωπαϊκή Ένωση	175
5.3	Θεσμικές αλλαγές στην Ελλάδα	179
5.4	Ο «περιβαλλοντικός» νόμος του 2020 ταραξεί τα νερά	185
5.5	Εκτός σχεδίου δόμηση και αυθαίρετες κατασκευές	193
5.6	Ο άτυπος τομέας της οικονομίας και ο επιμερισμός των ευθυνών	196
5.7	Παγκοσμιοποίηση, διεθνές πλαίσιο και επιχειρηματική δραστηριότητα	204
5.8	Κλιματική αλλαγή	207
	Επίλογος	210
6	Συνταγματικές περιπέτειες και νομοθεσία: Πώς θα ζήσουμε χωρίς χωροταξία;	213
	Πρόλογος	214
6.1	Το Σύνταγμα του 1975	214
6.2	Από τον οικισμό στον εθνικό χώρο	217
6.3	Νομολογία του ΣτΕ	220
6.4	Το νομοθετικό πλαίσιο για τη χωροταξία και χωροταξικά σχέδια	226
6.5	Ανταγωνιστικοί σχεδιασμοί	235
6.6	Νομοθετικός πληθωρισμός	237
	Επίλογος	241
7	Μετέωρα χωροταξικά βήματα: Οι δεκαετίες 1970 και 1980	243
	Πρόλογος	244
7.1	Δεκαετία του 1970: Αυταρχικό καθεστώς, αναπτυξιακά προγράμματα, χωροταξικά σχέδια	245
7.2	Ριζοσπαστικές αντιδράσεις	248
7.3	Πρώτα μεταδικτατορικά χρόνια	250
7.4	Το «καρκίνωμα» της Αθήνας	251
7.5	Η πολιτική των «αντίπαλων πόλεων»	253
7.6	Χωρικός σχεδιασμός στα τέλη της δεκαετίας του 1970	254

7.7	Διεθνείς μεταβολές τη δεκαετία του 1980	257
7.8	Πολιτικές εξελίξεις μετά το 1981 και αλλαγές στις διοικητικές δομές	258
7.9	Αναπτυξιακά προγράμματα στα χρόνια του '80	260
7.10	Πολεοδομικός σχεδιασμός και η Επιχείρηση Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης	271
7.11	Χωροταξικά πειράματα	274
7.12	Χωροταξία και πανεπιστημιακή παιδεία	280
	Επίλογος	282
8	Η εισβολή της Ευρώπης: Περιφερειακή πολιτική	285
	Πρόλογος	286
8.1	Η γενική εικόνα	286
8.2	Περιφερειακή πολιτική μέχρι το 2006	288
8.3	Περιφερειακή πολιτική από το 2007	292
	Επίλογος	298
9	Η εισβολή της Ευρώπης: Χωροταξία, χωρική διακυβέρνηση και εδαφική συνοχή	299
	Πρόλογος	300
9.1	Χωροταξία	301
9.2	Το δίκτυο ESPON	304
9.3	Επιδράσεις στην Ελλάδα	306
9.4	Χωρική διακυβέρνηση	307
9.5	Το πρόγραμμα ESPON για τη χωρική διακυβέρνηση	309
9.6	Εδαφική συνοχή	311
9.7	Χωρική ατζέντα	316
9.8	Τομιακές πολιτικές και γεωγραφικές ζώνες με ειδικά χαρακτηριστικά	317
	Επίλογος	321
10	Χωροταξική έκρηξη: Η περίοδος μετά το 1990	323
	Πρόλογος	324
10.1	Η ευρύτερη συγκυρία	325
10.2	Χωροταξικές εξελίξεις	327
10.3	Χωροταξικός ζήλος μετά τον Ν. 2742/1999	333
10.4	Νομοθετικές καινοτομίες και νέα πεδία χωροταξικού σχεδιασμού	341
10.5	Ο χωροταξικός σχεδιασμός στις νομοθετικές πρωτοβουλίες του 2020	346
10.6	Στρατηγικές επενδύσεις, δημόσιες εκτάσεις και τουρισμός	361
10.7	Τοπικά και Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια	366
10.8	Βιομηχανικές περιοχές και τεχνοπόλεις	371
10.9	Διοίκηση και αποκέντρωση	373
	Επίλογος	375

11	Χωροταξικά σχέδια: Ρύθμιση των πάντων;	377
	Πρόλογος	378
11.1	Ειδικές Χωροταξικές Μελέτες, χωροταξικά νομών και ΣΧΟΟΑΠ	378
11.2	Χωροταξικά σχέδια του Ν. 2742/1999 και το προσχέδιο ενός Γενικού Πλαισίου	380
11.3	Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης του 2003: Ένα παράδειγμα	382
11.4	Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης του 2008	383
11.5	Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια: Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Βιομηχανία	385
11.6	Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια: ΕΠΧΣΑΑ Τουρισμού	387
11.7	Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια: ΕΠΧΣΑΑ Υδατοκαλλιεργειών	388
11.8	Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια: Θαλάσσιος χώρος	389
11.9	Χωροταξικό σχέδιο του παράκτιου χώρου	391
11.10	Η νέα γενιά περιφερειακών χωροταξικών σχεδίων	394
11.11	Τα χωροταξικά σχέδια του Ν. 4447/2016 και της νομοθεσίας του 2020	396
	Επίλογος	398
12	Συνωστισμός σχεδίων, ενώ η κρίση μάς περιμένει στη γωνία	401
	Πρόλογος	402
12.1	Δυσπιστία έναντι των χωροταξικών σχεδίων	403
12.2	Η μετάβαση από τον Ν. 360/1976 στον Ν. 2742/1999	405
12.3	Η σχέση με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό	406
12.4	Ο πληθωρισμός των σχεδίων	410
12.5	«Παρεμβαίνουσες» παράμετροι	415
12.6	Μνημόνια και χωροταξική-πολεοδομική νομοθεσία	418
12.7	Διαβούλευση και εξωγενείς πιέσεις: Η Τρόικα σέρνει τον χορό	421
	Επίλογος	424
13	Τα αδιέξοδα και οι αδυναμίες της πράξης	427
	Πρόλογος	428
13.1	Η επιμονή των περιφερειακών ανισοτήτων	428
13.2	Η εμπειρία της τελευταίας δεκαετίας	430
13.3	Τα χαρακτηριστικά της πληθυσμιακής συγκέντρωσης και δημογραφικές τάσεις	432
13.4	Το δίκτυο αστικών κέντρων	433
13.5	Σχεδιασμός: Η απόσταση μεταξύ θεσμικής επάρκειας και πραγματικότητας	435
13.6	Η πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης και οι αποτυχίες της	436
13.7	Η «ρύθμιση και διαχείριση» του χώρου	439
13.8	Η εφαρμογή των χωροταξικών πλαισίων	442
13.9	Τρεις επισημάνσεις για τις αστοχίες του σχεδιασμού	444

13.9α	Απρόβλεπτες συγκυρίες	444
13.9β	Επίδραση εθνικών ή διεθνών κέντρων αποφάσεων	445
13.9γ	Αποτυχίες χρήσης εργαλείων εφαρμογής του σχεδιασμού	446
13.10	2020: Η χρονιά του κορονοϊού	448
13.11	Τα χρόνια της κρίσης και προοπτικές για το μέλλον	452
	Επίλογος	454
14	Ποιος «χωροτακτεί» τελικά;	455
	Πρόλογος	456
14.1	Αναπτυξιακός και χωροταξικός σχεδιασμός	456
14.2	Ευρωπαϊκά προγράμματα	459
14.3	Τα μεγάλα έργα	461
14.4	Ιδιωτικές επενδύσεις	463
14.5	Οι κρίσεις των δικαστηρίων	465
14.6	Ο ανταγωνιστικός πολεοδομικός σχεδιασμός: Εξ οικείων τα βέλη;	466
14.7	Χωροταξία: Μοναχικός καβαλάρης;	468
	Επίλογος	472
15	Θεωρίες και ελληνική «ιδιαιτερότητα»	473
	Πρόλογος	474
15.1	Μια πρώτη προσέγγιση στη θεωρία του σχεδιασμού	474
15.2	Κράτος, διοίκηση, πελατειακό σύστημα και λαϊκισμός	477
15.3	Χωρική ανάπτυξη, «κουλτούρα» σχεδιασμού, διαδικασία και μέθοδος	479
15.4	Ο ανθρώπινος φορέας, η ανθρωπογεωγραφία και ο <i>homo individualis</i>	482
15.5	Επιστροφή στη θεωρία του σχεδιασμού	489
	Επίλογος και ένα τελικό επιμύθιο	491
	Παράρτημα: Οι εξελίξεις του 2021	497
	Βιβλιογραφία	501
	Ελληνική	501
	Ξενόγλωσση	546